Tekstil Tasarımında Bir Dönüm Noktası: Sonia Delaunay

Leyla YILDIRIM*

Özet
Anahtar kelimeler: Tekstil Baskı Tasarımı, Sonia Delaunay, Kübizm, Orfizm

Sanat, içinde bulunduğu dönemin, kendine özgü malzeme ve düşünce biçimiyle yoğrulurken; aynı zamanda dönemin ruhunu özümsemiş ve kendi bilgi birikiminden geçirerek ona yeni bir yorum katmış sanatçılarını da ortaya çıkarmaktadır. Sonia Delaunay, XIX. yüzyılda dünyaya gelmiş ve XX. yüzyılda, çok yönlü bir kadın sanatçı olarak çalışmalar yapmıştır. Modernizm sürecinde Orfizm'i benimseyen sanatçı, resimlerinin dışında, tekstil tasarımı, grafik, kostüm tasarımı, iç dekorasyon gibi birçok alanda da sanat görüşünü yansıtan eserler ile dönemin avant-garde sanatçıları arasında yer almıştır. Bu çalışmada, diğer görsel sanatlar gibi tekstil tasarımının da var olan sanat ortamı ile oldukça yakın ilişki içinde olduğu ve çok yönlü bir sanatçı olan Sonia Delaunay'ın tekstil tasarımına yaptığı katkılar, sanatçının yaşamı ve eserleri incelenerek verilmeye çalışılacaktır.

A Milestone In Textile Design, Sonia Delaunay

Summary
Key Words: Textile Printing Design, Sonia Delaunay, Kubism, Orfism

While art itself is shaped up with forms of material and notion unique to the period of age it exists it creates the artists who add new interpretations to it, passing them through what is accumulation of knowledge. Born in XIX th century, Sonia Delaunay produced her own works as a prolific artist. Adopting Orphism in the process of modernism, she was among avant-garde artists of the time and produced creations in a variety of fields such as designing of textile, grafics, costume and interior decoration in addition to her paintings. This study aims to examine her life, works and contributions that she made to textile design as a prolific artist/designer in various processes in which she was in a close contact with the circle of art including other visual arts as well as textile design.

Giriş

Bir ürün, bir sanat olarak tekstillerin tasarlanıp üretilmelerinin geçmişi oldukça eskiye dayanmakla birlikte günümüzdeki tekstil tasarımının kaynağı, endüstri devrimiyle başlayan sürece kadar gitmektedir. Endüstri devriminin oluşumunda oldukça etkili olan tekstil üretimi, aynı zamanda teknolojik gelişimin yaratmış olduğu değişimlerden en çok etkilenen alanlardan biridir. Özellikle Modern çağın yaşama getirdiği sosyal ve ekonomik değişikliklerle kadının toplumsal yaşamdaki yerinin farklılaşması, modanın dönüşümüne de neden olmuştur. Sanat alanında, endüstri devrimi ile özdeşleştirilen hız ve eşzamanlılık kavramları, resimde ritm olarak yansıtılırken; sosyal alanda da tekstil ve moda tasarımlarında soyut geometrik tasarımların öne çıkmasını sağlayarak tekstil baskı tasarımına yeni bir soluk getirmiştir.

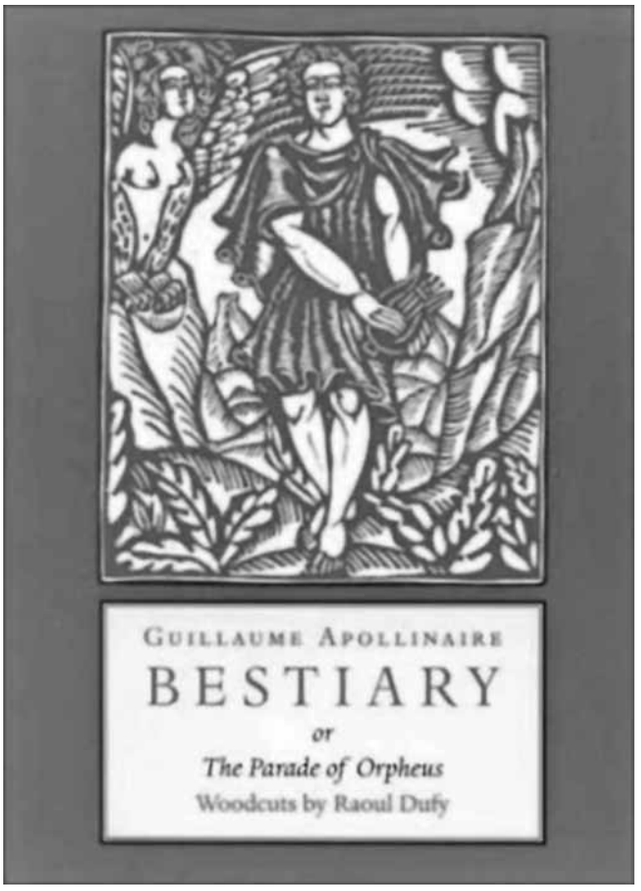
Tuvalden Kumaşa

XX. yüzyılın başında Avrupa'da, teknolojik gelişimin etkileri sosyal alanda görülmeye başlandığında; sanatın, büyük toplumlara yaşam alanı açacak olan yeni bir dünyanın kurulmasına katılabilmesi için Natüralizm geleneğinin yıkılması ve yeni bir biçim dilinin yaratılması gerekmişti (1). Paris'te Paul Cézanne, Vincent Van Gogh, Pierre Bonnard ve Edouard Vuillard gibi empresyonistlerin, Henri Matisse ve André Deraing gibi Fauvistlerin resimleri sergilenirken Almanya'da Der Strum Galerisi'nde ekspresyonist sanatçıların resimleri sergilenmekte, aynı anda birçok sanat akımı ard arda görülmekteydi. Kübizmin doğduğu yıllarda Avrupa'da sanat ortamını etkileyen ilerici sanatçılar, İtalya'da *Fütürizm*, Fransa'da *Orfizm*, Almanya'da *Der Blaue Reiter* adları altında gruplar oluşturmuşlardı (2). Böylesine hareketli bir

Bu Bölümdeki Yazılar **Hakem Değerlendirmesi***nden Geçmiştir.* YEDİ

**Öğr. Gör., DEÜ GSF, Tekstil ve Moda Tasarım Bölümü, Tekstil Tasarım Anasanat Dalı*

sanat ortamı içinde, Picasso, George Braque, Maurice de Vilaminck ve Robert Delaunay gibi birçok ressam ile karşılaşma olanağı bulan Sonia Delaunay, (Sarah Sophie Stern Terk, Ukrayna, 1885–1979) Robert Delaunay ile birlikte *simultaneizm* olarak da adlandırılan, lirizm ve rengin ön planda olduğu Orfizm'i benimsemişti. Orfizm sözcüğü ise o dönemde şair ve eleştirmen Guillaume Apollinaire tarafından kullanılmaktaydı (3). Bir zamanlar sembolistler tarafından benimsenen Orfizm sözcüğü, sembolistler için ideal sanatçı olarak önem taşıyan Yunanlı Orfeus (4) mitinden geliyordu. 1907'de Apollinaire, şair ve sanatçının sembolü olarak Orfeus figürünü kabul ederek, Raoul Dufy'nin ahşap kalıpla biçimlendirdiği figürünü, **Bestiaire ou Cortège d'Orphée** (Paris, 1911) başlığı altında, dörtlüklerden oluşmuş şiir kitabında kullanmıştı.

Resim 1: Apollinaire'in Şiir Kitabı, Kapak Tasarımı Raoul Dufy
Kaynak: http://images.amazon.com/images, 12.05.2010

Oysa Apollinaire için, kendisinden önce gelen sembolistler kuşağı dikkate alındığında Orfeus miti, sanatsal ilhama zemin hazırlayan, mistik, okült ve astrolojik kaynakların kullanılması anlamına geliyordu. Şiir kitabına eklediği bir dipnotta ışığın sesini mistik metinlerde içsel bir deneyim için yaygın olarak kullanılan, bir metafor olarak tanımlamıştı. Işık metaforu, sanatçının *Hermetik(5) Orfik* metinlerin yaradılış mitine yönelik süreçte tamamen yeni form ve renkler yaratma gücünü temsil etmişti. Dolayısıyla *Orfizm*, yaratıcı ve yenilikçi bir süreç olmanın yanısıra renk ve ışık yardımıyla doğrudan duyumsal bir anlatıyı tanımlıyordu(6).

Apolliniaire tarafından Delaunay'ların çalışmaları için kullanılan *Orfizm* sözcüğü ile birlikte anılan *simültaneizm* kavramı da başka bir kökene dayanmaktaydı. *"Simultane"* (Fransızca: Simultanée, İngilizce: Simultaneous) sözcüğü sanatta ilk defa kullanılmıyordu. Robert Delaunay, bu sözcüğü, resimli dokuma (Tapestry) fabrikasında yöneticilik yapan Chevreul'in, renk teorisiden almıştı. (*The Laws of Contrast of Colour- De la Loi du Contraste Simultané des Couleurs et de l'assortiment des Objets Colorés Considéré d'Après Cette Loi*) (7) Yanyana gelen kontrast renkler, tek başına olduğundan daha farklı görünmekteydi (8). Aynı zamanda farklı olanı birleştiren ve tekil olanı yapısal bozulmaya uğratan birtakım şeyleri hem pek çok şey hem de tek bir şey olarak görmeyi açıklayan kavramdı (9). Sonia Delaunay'ın erken dönem kolajlarında, kitap ciltlerinde, küçük resimli kutu tasarımlarında, abajurlarında vs. *eş zamanlı kontrastlık* üzerine düşüncelerini görmek mümkündür. Sonia Delaunay için *simültane* sözcüğü, kontrast oluşturan renklerden başka, renk ve form ile yapmakta olduğu her şeyi tanımlıyordu.

Tekstil tasarımına yönelmeden önce, sanat anlayışını yansıttığı ilk büyük boyutlu çalışması ise **Ball Bullier** adlı resimdir. (1912–1913). Paris'in o dönemdeki dans salonu olan *Ball Bullier*, renkli geceleri ile Sonia Delaunay'ın resmine konu olmuştur. Bu çalışmada Sonia Delaunay müziğin canlılığını ve ritmini renklerle vermeye çalışmıştır(10). Kadın ve erkeklerin gittiği bu mekânlar, aynı zamanda özgürleşmenin ve çağa uymanın da bir göstergesidir.

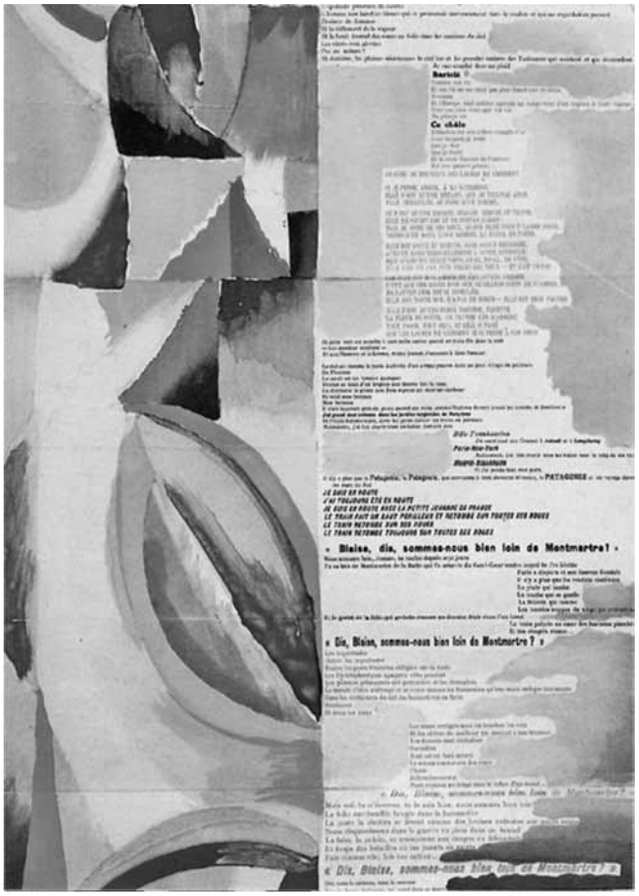
Ressam kişiliğinin yanında birçok alanda bir ilke imza atan sanatçı, arkadaşı şair Blaise Cendrars (1887–1961) ile iki metreden uzun, iki yüz yediden

Resim 2 : Sonia Delaunay (1885 - 1979)
Kaynak:http://www.art1821.com/i/uploads/delaunay1.jpg, 4.4.2010

fazla şiir içeren ve bir ilk olan, akordeon şeklindeki bir kitap da tasarlamıştır. (Transsibérien et de la Petite Jehanne de France - 1913)

1920'li yıllarda yeni sanatsal lirizmi, seçkin moda anlayışına yansıtmaya çalışan Sonia Delaunay, yaptığı tasarımlarla, kumaşları moda için sanatsal bir şölene dönüştürmüştü. 1925 yılında Berlin'in ünlü magazin dergisi *K.E. Magazin*, 20. yüzyıl kadınının *simültane* resimden ilham almış geometrik desenli giysilerinden söz etmekteydi. Burada sadece avant-garde bir hareket olan s*ümültaneizmin* modayı nasıl etkilediğine vurgu yapılmıyor, aynı zamanda kadının modern yaşama nasıl girdiği de anlatıyordu (11). Kadın hem bir potansiyel tüketiciydi hem de modern yaşamın öncülüğünü üstlenmişti. Endüstri devriminin ardından birçok kadının çalışma hayatına geçmesi, sosyal rolündeki değişimin yanında, giyim kuşam alışkanlıklarını da değiştirdi. Kadınlar artık korseleri ile özdeşleşen hapsedilmiş kimliklerini dışa vurma gereksinimi duyuyorlardı.

Resim 3: La prose du Transsibérien, Blaise Cendrars & Sonia Delaunay 1913
Kaynak: http://web.ncf.ca/ek867/2009_09_01-15_archives.html, 10.04.2010

Delaunay, ilk *simultane* giysisini 1913 yılında, vücut hatlarıyla orantılı ve onu çevreleyen, kavisli panelden oluşmuş tafetta, tül, ipek, muare (moiré) gibi kumaşlardan kare, üçgen parçaları bir araya getirerek tasarlamıştır. Çalışmalarında, Kübizm akımı ile parlak ve cesur renklerden oluşan Rus halk sanatının etkilerini görmek mümkündür. İlk *simultane* giysi tasarımını izleyen on yıl içinde farklı baskı tasarımları gerçekleştirerek Avrupa'da ilk soyut baskılı giysi koleksiyonunu hazırlayan Sonia Delaunay, aynı zamanda kumaş tasarımı ile giysi tasarımı arasındaki ilişkiyi araştırması açısından da bir ilktir (12).

Baskı tasarımları ile moda tasarımlarına yeni ve çağdaş bir yorum getiren sanatçı, günümüz tekstil tasarımcılarını etkilemeye devam etmektedir. Yüzey tasarımına getirdiği soyut geometrik yaklaşım, Art Nouveau akımının etkisindeki kıvrımlı dallardan,

Resim 4: "Simultane" adını verdiği giysi tasarımı
Kaynak: Sonia Delaunay's World of Art Retrospective at the Kunsthalle Bielefeld, Sunday, 30 November 2008 22: 33

pastel tonlardan oluşan tekstil yüzeylerinin, canlı parlak renklerle hareketlenmesini sağlamıştır. Sanatçının, kumaş tasarımını ve giysi tasarımını ayrı ele alan geleneksel anlayışa karşı çıkarak, giysi formu ile baskı yüzeyini birlikte ele alması ve tekstil yüzeyini bir tual olarak düşünmesi günümüzdeki baskı tasarımcılarının örnek aldığı bir yaklaşımdır.

I. Dünya Savaşı'nın başlamasıyla Paris'i terk eden ve bitmesiyle tekrar Paris'te yaşamaya başlayan sanatçının, kendi dekore ettiği dairesi, Dadaist ve Sürrealist sanatçıların buluşma mekânı haline gelmiş ve birçok ortak projenin yaratılmasına olanak sağlamıştır. Dostlukları kırk yılı aşkın süren Dadaist Tristan Tzara ile moda ve kumaş tasarımı üzerine çalışmaya başlayan sanatçı; birlikte oldukça ünlü şiir-elbise çalışmasını ve Tzara'nın **Le Coeur à Gaz** (The Gas Heart or The Gas-Operated Heart) oyun kostümünü tasarlamışlardır (13). Savaşın ekonomik sonuçları, moda dünyasında malzeme konusunda sıkıntı duyulmasına

Resim 5: Kleopatra Kostümü, Sonia Delaunay Tasarımı, 1917
Kaynak: www.artbeat123.com/marymac/sandr.html, 4.04.2010

neden olurken; Sonia Delaunay geleneksel kırk pare (patch work) tekniğini modern yaşama kazandırarak yaratıcı çözüm getirmiştir. Bir kadın olarak geleneksel tekstil tekniklerini uygulama becerisi ile bir ressam olarak aldığı sanat eğitimini bir arada kullanması, tekstil tasarımının çağdaş sanatla buluşmasını sağlamıştır.

Yenilikçi yaklaşımı, Gloria Swanson gibi Hollywood film yıldızları tarafından da dikkat çekmiş ve onlara sipariş çalışmalar yapmıştır (14).

Robert Delaunay ile Madrid'de yaşadıkları dönemde kumaş ve tiyatro oyunları için kostüm tasarımlarının yanı sıra ev dekorasyonu üzerine de çalışma olanağı bulan sanatçı (Casa Sonia), 1918 yılında Sergei Diaghilev'den (1872–1929), **Kleopatra Balesi** kostümleri için sipariş almış ve Londra'da açılışı yapılan gösteride, bir sandığın içinde taşınan Kleopatra, çok renkli ipek kefeni ile sahneye çıkmıştır.

1920'li yıllar, kısa saçlı, korsesiz ve annelerinden farklı bir gelecek beklentisi olan modern kadının yıllarıdır. Sonia Delaunay, kariyerini eşinin gölgesindeki bir ressam olarak sürdürmek yerine kendini bağımsız olarak ifade edebileceği tekstil tasarımına daha fazla yönelir (16). Batıya özgü değerler bir kenara bırakılmış, eski Mısır, Doğu ve Afrika kültürlerine ilgi duyulmaya başlanmıştır. Bol ve geometrik desenli vucudu saran dökümlü kumaşlar modern kadının doğuşunu ve özgürlüğünü müjdelemektedir. Eş merkezli daireler, baklava desenleri, kırık çizgiler tasarımlarındaki başlıca çıkış noktasını oluşturmakta, geleneksel tekstil desenlerindeki çiçeklerin yerini, makine çağı ile özdeşleşen geometrik şekiller almaktadır. Canlı parlak renklerinden oluşmuş geometrik şekillerin yan yana gelişleri ile yaratılan ritm duygusu, modern yaşamın hızı ve canlılığı ile örtüşmektedir. Sonia Delaunay'ın 1922 yılında, Philippe Soupault'ın şiirini, nakış ve aplike gibi farklı iki tekniğin karışımıyla bir perde üzerine uygulayarak, gece şalı olarak kullanması oldukça yenikçi bir yaklaşım olmuştur (17). Modern tekstil tasarımında bir öncü olan sanatçı, *haute couture* çalışmalar yaptığı gibi, 1923 yılının başından itibaren Lyon'daki, ipek fabrikası için 50 den fazla baskı tasarımı gerçekleştirerek, endüstriye de katkı sağlamıştır (18).

1924 yılında modacı Jacques Heim (1899–1967) ile birlikte şirket kuran Sonia Delaunay'ın, kendi markasıyla baskılı kumaşlar üretmeye başlaması ise (19) Jacque Heim'ın yanı sıra Coco Chanel, Jeanne Lanvin gibi modacılarla tanışma olanağı bulmasını sağlamıştır(20). En büyük başarısı ise 1925 yılındaki Uluslararası Dekoratif Sanatlar Sergisi'nde açtığı *Butik Simültane*'dir. (Exposition Internationale des Arts Décoratifs et Industriels) Bu sergiyle birlikte Sonia Delaunay'ın adı daha da duyulmaya başlamış ve ardından Londra'da Liberty magazası New York'da ve Amsterdam'daki Metz&Co mağazalarında tasarımları satışa sunulmuştur.

Sanatçı, sadece kumaş tasarımı yapmakla kalmamış; aynı zamanda halı, giysi ve kostüm tasarımı, el çantası, dekorasyon panelleri de tasarlamıştır. Marcel l'Herbier'nin yönettiği **Vertige** ile René le Somptier'in yönettiği **le P'tit Parigot** filmlerinin kostümlerini de tasarlaması ise, çok yönlülüğünün bir göstergesidir.

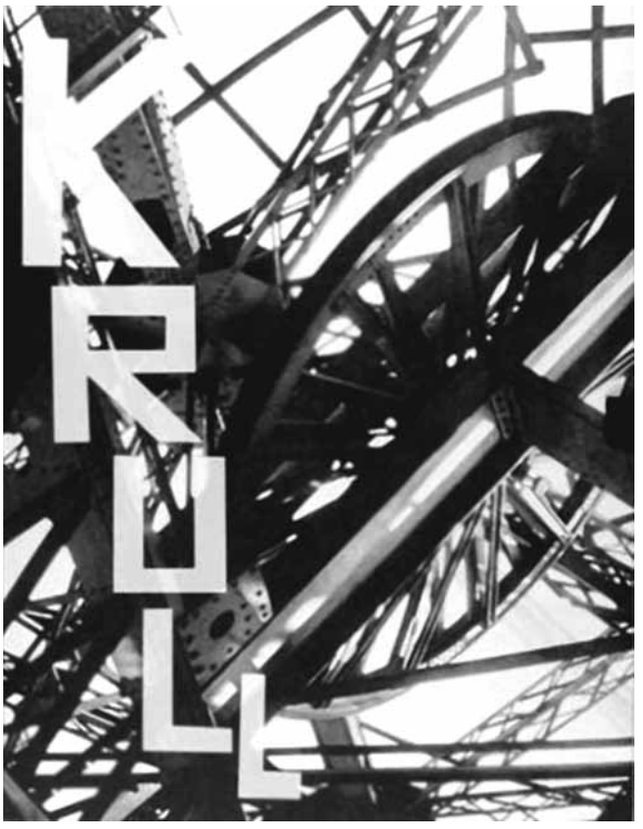

Resim 6: Sonia Delaunay'ın Reklam Afişi
Kaynak: Gronberg, 2002

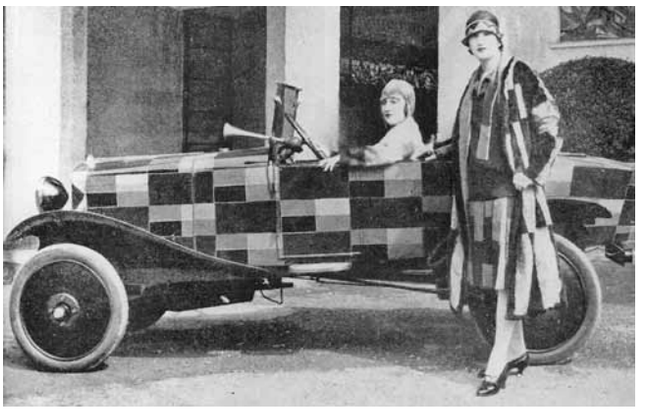
Kendi markasının reklâmını yaptığı afişi, modern kadını stilize eden kıvrımlı hatlardan oluşmuş, üzerinde Sonia Delaunay yazılı, kadın figürü ile dikkat çekmektedir. Afişte, *yaşayan sanatın günlük yaşama girmesi, modern biçimde yaşam için arzuladığınız her şey: manto, eşarp, çantalar, elbiseler, şapkalar, mobilyalar, halı ve kumaşlar* yazmaktadır.

I. Dünya Savaşı'nda Fransa'daki erkek nüfusu oldukça azalmış, kadınlar, her açıdan yeniden doğuşun temsilcileri rolünü üstlenmişlerdir. Sonia Delaunay ile birlikte, iş yaşamında aktif rol oynayan ve 1925 yılından itibaren birlikte çalışmalar yaptığı Alman fotoğraf sanatçısı Germaine Krull ve K.-E Magazin yazarı Claire Goll, dönemin modern kadın (femme modern/ die neue Frau) imajının öncüleri olmuşlardır.

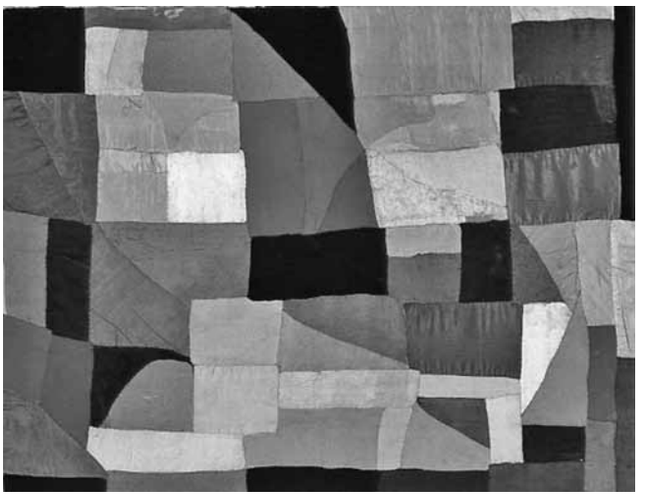
Krull'un **Métal** adını verdiği kataloğunda (1928) Eiffel Kulesi'nin farklı açılardan fotoğraflarını sergilemesi, Eiffel Kulesi'nin modern teknoloji olarak yüceltilmesine örnek oluştururken; Sonia Delaunay'ın markasını tanıtan reklam afişindeki kıvrımlı çıplak kadın vücudu da, modernizmi temsil eden Eiffel Kulesi'nin hatları ile örtüşmektedir (21).

Resim 7: Germaine Krull, Metal
Kaynak: http://schaden.com/suche.php?q=ine 12.05.2010

Resim 8: 1925 CitronB12 framfrRobertMallet—1
Kaynak: http://www.artbeat123.com/marymac/sandr.html, 4.4.2010

Resim 9: Couverture, Battaniye, Sonia Delaunay, 1911
Kaynak: http://www.artbeat123.com/marymac/sandr.html, 4.4.2010

Resim 10:'Swimsuits', Sonia Delaunay, 1928
Kaynak: http://www.artbeat123.com/marymac/sandr.html, 4.4.2010

Resim 11: Giysi Tasarımları
Kaynak: http://www.georginakelman.com/detailed.php?piece=186

Resim 12: Electric Prisms, Sonia Delaunay, 1914
Kaynak: http://www.artbeat123.com/marymac/sandr.html, 4.4.2010

Elde ettiği başarıdan dolayı Sonia Delaunay, Ocak 1927'de Sorbon'da "*Resmin Giysi Sanatı Üzerine Etkisi*" adlı bir konuşma yapmış ve hazır giyim üzerine yenilikçi fikirler sunmuştur. 1964 yılında ise Louvre Müzesi'nde retroperspektif sergisi açılan ilk kadın sanatçı ünvanını almıştır.

Tekstil tasarımından, tiyatro kostümüne kadar, tekstil ve moda tasarımının değişik alanlarıyla ilgilenen sanatçı aynı zamanda iç mekan tasarımları da yapmış ve bu çok yönlü üretkenliği, 1975 yılında,

Resim13: Le'P'tit parigot, Sonia Delaunay- costume designer, 1926
Kaynak: www.artbeat123.com/marymac/sandr.html, 4.04.2010

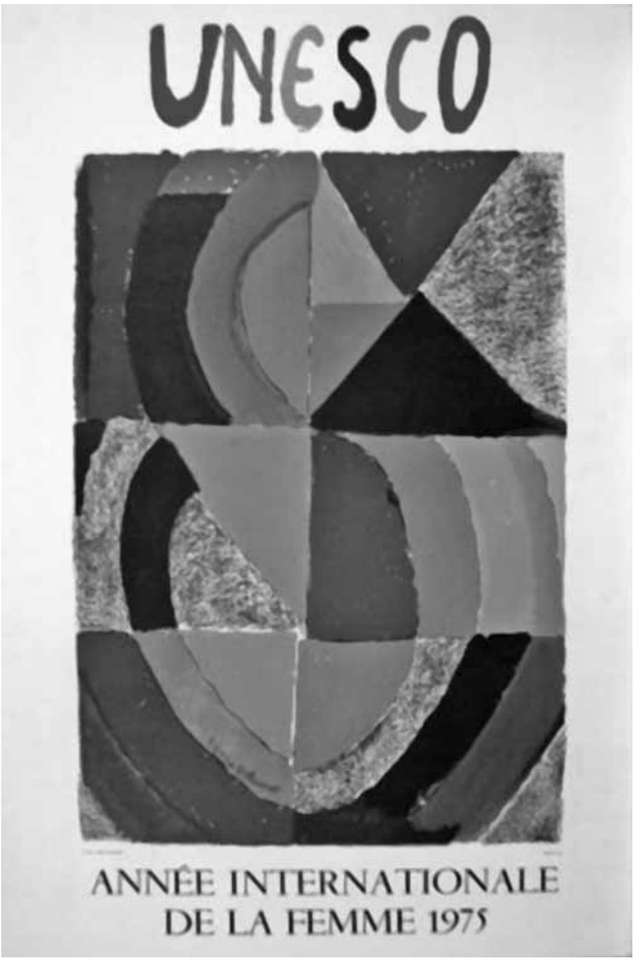
sanatçının *Legion d'Honneur* ünvanı almasını sağlamıştır (22). Aynı yıl Kadın Yılı nedeniyle bir çalışması, UNESCO afişinde kullanılmıştır. Sanatçı, yaşam mücadelesini çok yönlü sanatsal kişiliği ile verirken; endüst-

Resim 14: Sonia Delaunay,
Kaynak:http://obit-mag.com/articles/the-colorful-life-of-sonia-delaunay

Resim 15: Sonia Delaunay, 1970
Kayanak:http://3.bp.blogspot.com/_uj6zALCDp9Q/SjtLwo9LeNI/AAAAAAAAAug/BYRqBY34woQ/s320/i+love+sonia+019.JPG

Resim 16: Uluslararası Kadın Yılı Afişi 1975, Unesco
Kaynak:http://artfiles.art.com/5/p/LRG/31/3109/XLIFF00Z/sonia-delaunay-unesco-lithographic-poster-1975.jpg

Resim 17: Oyun kağıtları, Sonia Delaunay, 1939
Kaynak: http://www.guntheranderson.com/cards/jun97/simul.htm, 15.05.2010

ri tasarımı ile plastik değerleri bir araya getirerek çağın görsel dil oluşumunda oldukça etkili olmuştur. Oyun kartları ise 1939 yılında başlanan ve savaş yüzünden 1960'a kadar gün yüzüne çıkamayan çalışmasıdır. Modern sanata verdiği önemden dolayı Bielefeld Üniversitesi çalışmayı tamamlamak için Sonia Delaunay'a sipariş vermiş, 1979 yılında ise oyun kâğıdı fabrikası (A & S Playing Card Factory) kartları basmıştır fakat son detayları tamamlanmadan Sonia Delaunay hayata gözlerini yummuştur.

SONUÇ:

XX. yüzyıl başlarında, I. Dünya Savaşı'nı, büyük ekonomik krizi, II. Dünya Savaşı'nı yaşamak, bir kadın, bir Yahudi olmak ve anne kimliği ile sanat yapmak, para kazanmak bunları yaparken de sanatta öncü olmak… Tüm bu etmenler, Sonia Delaunay'ın tarihe geçmesinde önemli rol oynamışlardır. Zorlayıcı bu etmenleri aşmak, direnmek sanatçıyı daha da özel kılmıştır. Rusya'da dünyaya gelip, Almanya ve Fransa'da yaşaması, savaş nedeniyle İspanya ve Portekiz'e gitmesi yaşamına birçok yabancı dili ve farklı kültürel özellikleri de katmıştır. Dekoratif sanatlar ile güzel sanatları birbirinden ayırmayan sanatçı, kumaşları ve mobilyaları bir tual gibi tasarlamasıyla tekstil tasarımına ve modaya farklı bir bakış açısı getirmiştir. Modernizm sürecinde modern kadını temsil etmekle kalmayıp, endüstriyel anlamda da ilk tekstil tasarımcılarından biri olan sanatçının, sanat kariyerine ressam olarak başlaması, dönemin sanat ortamı içinde olması, farklı alanlarda üretim yapan sanatçı dostları ile olan ilişkileri, sanatçıyı çok yönlü çalışmalar verme konusunda desteklemiştir. Dolayısıyla Sonia Delaunay'ın yaşamı, tekstil tasarımının, diğer sanat çalışmalarından nasıl etkilendiğini gösterme açısından da ilginç bir örnek oluşturmaktadır. Baskı desenini, modele göre tasarlaması, geleneksel teknikleri modern sanat içinde tekstil tasarımı ile vermeye çalışması ve sanatını yaşamın her alanında uygulaması ile öncü sanatçılar içinde yer almış, kendinden sonraki birçok tekstil tasarımcısını etkilemiştir. Teknoloji ve sanatın kesiştiği noktada, Sonia Delaunay'ın sanat eğitiminden sağladığı birikimini tekstil tasarımına yansıtması, tekstil tasarımına önemli bir katkı sağlamış, tekstil baskı tasarımı, plastik sanatlardaki eğilimlere paralel gelişmiştir.

KAYNAKÇA

- http://images.amazon.com/images, 12.05.2010
- İpşiroğlu Nazan, İpşiroğlu Mazhar, **Sanatta Devrim**, Remzi Kitabevi, 1993, s.34
- Hançerlioğlu Orhan, **Dünya İnançları Sözlüğü**, RemziKitabevi, İstanbul, 1993 s.381
- Chipp, Herschel B., **Orphism and Color Theory**, Art Bulletin, Vol.40, no.1, March, 1958, pp.55-63
- Düchting Hajo**, Orphism**, http://www.oxfordartonline.com/subscriber/article/grove/art/T063959?q=orphism&source=oao_gao&source=oao_t118&source=oao_t234&source=oao_t4&search=quick&hbutton_search.x=16&hbutton_search.y=9&pos=1&_start=1#firsthit9.05.2010
- Dachy Marc, **The Dada Movement 1915-1923**, Rizzoli Publications Inc., New York,1990, s.27
- http://www.guntheranderson.com/cards/jun97/simul.htm, 10.03.2010
- Weelen Guy, **Robes Simultanées**, L'œil, Revue D'Art Mensuelle No.60, Decembre 1959, p.81
- www.art1821.com/i/uploads/delaunay1.jpg, 4.04.2010
- Rendell Clare, **Sonia Delaunay and Expanding Definition of Art**, Woman's Art Journal, Vol.4 No.1 Spring-Summer, Old City Publishing, 1983, pp. 35-38
- http://web.ncf.ca/ek867/2009_09_01-15_archives.html, 10.04.2010
- Gronberg Tag, **Sonia Delaunay: Fashioning the Modern Woman**, Women: A Cultural Review, Vol.13, No.3, 272-278, 2002,
- Sonia Delaunay's World of Art Retrospective at the Kunsthalle Bielefeld, Sunday, 30 November 2008 22:33
- Townsend, Katherine, **Integrated Design: from Delaunay to Digital, Exchange** Online Journal ISSN 1472-9571, Issue 2 - May 2001
- http://jwa.org/encyclopedia/article/delaunay-sonia 4.04.2010
- http://www.brain-juice.com/cgi-bin/show_bio.cgi?p_id=74, 9.04.2010
- Buckberrough Sherry, **Delaunay Design, Aesthetics, Immigration, and the New Woman**, Art Journal, Vol. 54, No. 1, Spring, 1995, p.51,
- Orenstein Gloria Feman, **Art History**, Chicago Journals, Vol.1, No.2, Winter 1975, pp.505-525
- Rendell Clare, **Sonia Delaunay and Expanding Definition of Art**, Woman's Art Journal, Vol.4 No.1 Spring-Summer, Old City Publishing, 1983, pp. 35-38
- Maryann De Julio**, Sonia Delaunay**, Jewish Women A Comprehensive Historical Encyclopedia, http://jwa.org/encyclopedia/article/delaunay-sonia, 12.05.2010
- http://schaden.com/suche.php?q=ine**,** 12.05.2010
- http://www.obit-mag.com/articles/the-colorful-life-of-sonia-delaunay, 14.4.2010
- http://www.georginakelman.com/detailed.php?piece=186
- http://3.bp.blogspot.com/_uj6zALCDp9Q/SjtLwo9LeNI/AAAAAAAAAug/BYRqBY34woQ/s320/i+love+sonia+019.JPG

NOTLAR

1. Nazan İPŞİROĞLU, Mazhar İpşiroğlu, **Sanatta Devrim**, Remzi Kitabevi, 1993, s.9.
2. A.g.y., s.34
3. Herschel B. CHİPP, **Orphism and Color Theory**, Art Bulletin, Vol.40, no.1, March, 1958, pp.55-63 Not: Bestiaire- Ortaçağ'da, yırtıcı hayvan öyküleri kitabı
4. Orfeus: Müzikçi ozan. Trakya mitolojisinin ürünüdür. Müziği ve şiirleriyle bütün varlıkları büyüler, vahşi hayvanları kendilerinden geçirir, ölüm ülkesine bile baş eğdirirmiş. Orfizm ya da Orphik din denilen mistik akım onun adına gerçekleşmiştir. Lyr adı verilen sazı, kâhinliği ve büyüyü onun icat ettiğine inanılır. Tanrı Apollon'un oğlu olduğu söylenir. Sevgili karısı Eurydike'yle gerçekleşen büyük aşkı, Yunan Mitolojisinin en güzel öykülerinden biridir… Öyküsünde hayal gücü olmadan yaşayamayan sanatçı simgelenmiştir. (Orhan HANÇERLİOĞLU, **Dünya İnançları Sözlüğü**, RemziKitabevi, 1993, İstanbul, s.381)
5. Hermetik Tanrı Hermes'le ilgili olan. Eski Yunan tanrısı Hermes, tanrıların habercisi ve ruh çağırmak için başvurulan tanrı, rüyaların yöneticisi.
6. Hajo DÜCHTİNG, **Orphism**, http://www.oxfordartonline.com/subscriber/article/grove/art/T063959?q=orphism&source=oao_gao&source=oao_t118&source=oao_t234&source=oao_t4&search=quick&hbutton_search.x=16&hbutton_search.y=9&pos=1&_start=1#firsthit, 9.05.2010
7. Marc DACHY, **The Dada Movement 1915-1923**, Rizzoli Publications Inc., New York,1990, s.27
8. Herschel B. CHİPP, **Orphism and Color Theory**, Art Bulletin, Vol.40, no.1, March, 1958, pp.55-63
9. http://www.guntheranderson.com/cards/jun97/simul.htm, 10.03.2010
10. Guy WEELEN, **Robes Simultanées**, L'œil, Revue D'Art Mensuelle No.60, Decembre 1959, p.81
11. Tag GRONBERG, **Sonia Delaunay: Fashioning the Modern Woman**, Women: A Cultural Review, Vol.13, No.3, 272-278, 2002
12. Katherine TOWNSEND, *Integrated Design: from Delaunay to Digital*, **Exchange Online Journal** ISSN 1472-9571, Issue 2 - May 2001
13. http://jwa.org/encyclopedia/article/delaunay-sonia, 4.04.2010
14. Bkz http://www.brain-juice.com/cgi-bin/show_bio.cgi?p_id=74, 9.04.2010
15. Sherry BUCKBERROUGH, **Delaunay Design, Aesthetics, Immigration, and the New Woman**, Art Journal, Vol. 54, No. 1, Spring, 1995, p.51
16. Gloria Feman ORENSTEİN, **Art History**, Chicago Journals, Vol.1, No.2, Winter 1975, pp.505-525
17. Clare RENDELL, **Sonia Delaunay and Expanding Definition of Art**, Woman's Art Journal, Vol.4 No.1 Spring-Summer, Old City Publishing, 1983, pp. 35-38
18. Julio MARYANN De **Sonia Delaunay**, Jewish Women A Comprehensive Historical Encyclopedia, http://jwa.org/encyclopedia/article/delaunay-sonia, 12.05.2010
19. S. BUCKBERROUGH, **Delaunay Design, Aesthetics, Immigration, and the New Woman,** p.51,
20. http://www.obit-mag.com/articles/the-colorful-life-of-sonia-delaunay, 14.4.2010
21. Tag GRONBERG, "Sonia Delaunay: Fashioning the Modern Woman", Women: A Cultural Review, Vol.13, No.3, 272-278, 2002.
22. Clare RENDELL, **Sonia Delaunay and Expanding Definition of Art, Woman's Art Journal,**Vol.4 No.1 Spring-Summer, Old City Publishing, 1983, pp. 35-38